

Over welstand, democratie en bewoners

Laat de beelden spreken!

Foto's: Lex Broere

Tekst: Michiel G.J. Smit, Redactie Stadswerk magazine

Beide foto's boven Sveaparken, Schiedam. Er gelden tal van voorschriften om de wijk een Zweedse stijl te geven en dat zo te houden.

>>> Als mensen uitleggen waar ze wonen, zeggen ze liever 'In dat groene huis met dat grappige balkonnetje aan de voorkant' dan 'In die grijze galerijflat, negende verdieping, twaalfde raam van links'. Dat Nederland dan toch rijkelijk bedeeld is met grijze galerijflats, komt voor een deel doordat deze op een goedkope en efficiënte wijze gebouwd kunnen worden. Maar het komt voor een deel ook door opvattingen over de vormgeving van woonwijken. De schoonheid moet spreken uit het ensemble en rare uitschieters worden al snel als banaal gezien. Althans, door de ogen van generaties stedenbouwkundigen en architecten die het naoorlogse Nederland hebben ontworpen vanachter de tekentafel. Grijs was doorgaans hun lievelingskleur.

De eindgebruikers van het stedenbouwkundig ontwerp, ook wel aangeduid als bewoners, denken er vaak anders over. Het zou niet onredelijk zijn als bewoners ook wat te zeggen hadden over de omgeving waarin zij het grootste deel van hun leven vertoeven. Maar ondanks een goed functionerende democratie is het decennialang niet gelukt om bewoners daadwerkelijk invloed te geven op een zo fundamenteel iets als de woning en de woonomgeving. Want ja, ontwerpen is een vak en daar hebben leken geen verstand van.

De laatste jaren is de zaak voorzichtig in beweging gekomen. Architect Carel Weeber, tot dan toe koning van het collectivistische ontwerp (Peperklip, Rotterdam; Zwarte Madonna, Den Haag †) zag in 1997 het licht en zwingelde met zijn publicatie Het Wilde Wonen de discussie aan over individueel ontwerp en het faciliteren van bewonerswensen. Tegen de traditie van 'praten oké, veranderen nee' in leidde deze discussie uiteindelijk tot een zekere verandering in wat er aan woningen wordt bijgezet. Catalogusbouw is nog altijd de norm maar langzamerhand winnen 'bewonersgedreven' ontwerpen terrein. Almere timmert stevig aan de weg met particulier opdrachtgeverschap en ook elders in het land zijn experimenten voltooid die naar meer smaken. Niet in de laatste plaats omdat reguliere woningbouw ernstig stagneert, waar kleinschalige particuliere bouw op volle stoom doorgaat.

Welstand is bij deze nieuwe beweging een sleutelbegrip. Moet je alle welstandseisen maar overboord gooien en bewoners hun gang laten gaan? Dat leidt al gauw tot een fantasieloze ratjetoe aan gezellige boerderettes en statige notariswoningen met een groot hek eromheen. Of moet je juist met microscoop en pincet op buurtniveau alles uitdenken en voorschrijven? Je kunt dan in iedere woonregio een scala aan

buurtprofielen aanbieden waar bewoners uit kunnen kiezen. Daarbij moet je wel uitgaan van betaalbare woningen en een goed functionerende markt - in Nederland bij ongewijzigd beleid een volstrekte utopie.

We hebben kortom nog een lange weg te gaan in het ontwikkelen van een praktijk waarbij de bewoner een woning maakt of vindt die perfect aansluit bij zijn opvattingen over de inrichting van zijn leven en de expressie van zijn smaak. Maar de eerste stappen zijn gezet. In dit beeldverhaal presenteren we hier enkele voorbeelden van. Met zo summier mogelijke bijschriften, want het zijn toch de beelden die moeten spreken! <<

Drie foto's onder
 Nieuwbouwproject Gantel de Baak tussen
 Naaldwijk en Monster in de gemeente Westland.
 Bewoners mogen zelf de locatie, omvang,
 indeling en architectuur van de woning bepalen.
 Het gebied is wel in kavels ingedeeld.

Foto rechts
Woningen in Munein, gemeente Tytsjerksteradiel. Er was veel bemoeienis van de welstandscommissie bij de totstandkoming.

Drie foto's onder
De nieuwe villawijk Vroondaal in Den Haag. Bewoners laten hun woning zelf bouwen en ontwerpen. Wel is het gebied in vier woon-sferen ingedeeld met tal van voorschriften om eenheid in verscheidenheid te brengen.

Twee foto's rechts
Nesselande, Rotterdam. Hier konden
woningen welstandsvrij worden gebouwd.

